

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozhodl samosoudkyní JUDr. Martinou Radkovou ve věci

žalobce: L. K.
bytem X
adresa pro doručování: P. O. BOX X, X M. T.

proti
žalované: Česká správa sociálního zabezpečení
sídlem Křížová 25, 225 08 Praha

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 15. 6. 2020, č. j. X, ve věci starobního důchodu

takto:

- I. Žaloba se **zamítá**.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobce navrhl přezkoumání rozhodnutí žalované ze dne 15. 6. 2020, kterým žalovaná zamítla námitky a potvrdila své rozhodnutí ze dne 17. 3. 2020, č. j. X. Toto rozhodnutí žalovaná vydala, protože žalobce 11. 8. 2017 doplatil dlužné pojistné na pojištění osob samostatně výdělečně činných (dále jen „pojistné“) za rok 1997 a dne 10. 4. 2018 doplatil dlužné pojistné za rok 1998. Poté Okresní správa sociálního zabezpečení Vsetín (dále jen „OSSZ“) požádala žalovanou o dodatečné zhodnocení této doby pojištění.
2. Žalovaná dne 17. 3. 2020 rozhodla čtyřmi výroky tak, že žalobci
 - I. podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „ZDP“), zvýšila od ledna 2015

invalidní důchod pro invaliditu prvního stupně z částky 4 667 Kč na částku 4 765 Kč měsíčně a od ledna 2016 na 4 805 Kč měsíčně,

II. podle téhož ustanovení ZDP zvýšila od 11. 11. 2016 invalidní důchod pro invaliditu druhého stupně na výši 5 998 Kč měsíčně, od ledna 2017 na 6 177 Kč měsíčně,

III. podle téhož ustanovení ZDP přiznala doplatek invalidního důchodu za období od 15. 7. 2014 do 3. 7. 2017 a

IV. podle § 56 odst. 1 písm. c) ZDP **snížila od 10. 4. 2020 starobní důchod** na částku 11 973 Kč měsíčně.

3. **Žalobce v žalobě** podal žalobu pouze proti výroku IV a namítal, že původní výpočet starobního důchodu byl správný, což potvrdil v předchozím soudním řízení správním i zdejší soud ve věci sp. zn. 72 Ad 53/2017. Žalovaná při jednání soudu v této věci 12. 3. 2019 věděla o doplaceném pojistném. Proto neměla žalovaná žalobci starobní důchod snižovat. Žalobce o nový výpočet nežádal.
4. **Žalovaná ve vyjádření k žalobě** nad rámec napadeného rozhodnutí uvedla, že sdělení OSSZ o doplacení pojistného v roce 2017 a 2018 došlo žalované 11. 7. 2019, a neměla ho tedy k dispozici v době rozhodnutí o přiznání starobního důchodu 26. 7. 2017 ani v době rozhodnutí o námitkách 26. 10. 2017. Soud pak přezkoumával správnost rozhodnutí ke dni 26. 7. 2017 a nemohl 12. 3. 2019 doplatek zohlednit.
5. Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci **přezkoumal** napadené rozhodnutí podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále „s. ř. s.“) v mezích žalobních bodů a při přezkoumání rozhodnutí vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 a 2 s. ř. s.), tedy ke dni 15. 6. 2020.
6. **Žalovaná v rozhodnutí o námitkách** popsala způsob výpočtu invalidního důchodu pro invaliditu I. stupně ke dni 15. 7. 2014, invalidního důchodu pro invaliditu II. stupně ode dne 11. 11. 2016, starobního důchodu ke dni 4. 7. 2017 (důchodový věk žalobce) a zhodnocení vyměřovacích základů provedené po dni 4. 7. 2017. K tomuto zhodnocení žalovaná zdůraznila, že podle § 16 odst. 3 ZDP lze dosažený vyměřovací základ zohlednit nejdříve ode dne zaplacení pojistného. Protože žalobce doplatil pojistné za rok 1997 dne 11. 8. 2017 a za rok 1998 dne 10. 4. 2018, ke dni vzniku nároku na starobní důchod dne 4. 7. 2017 mu nemohly být nové vyměřovací základy zohledněny. Žalovaná vypočítala nové vyměřovací základy pro doplacení invalidního a starobního důchodu až po zjištění doplacení pojistného.
7. Žalovaná dále zdůraznila, že žalobci 26. 1. 2016 přiznala invalidní důchod z fiktivního vyměřovacího základu podle § 42 ZDP, a nikoli podle § 18 ZDP z vyměřovacích základů dosažených v rozhodném období, protože takový postup byl pro žalobce výhodnější.
8. Soud dospěl k závěru, že žaloba **není** důvodná.
9. Žalobce jedinou žalobní námitkou pouze nesouhlasil s novou, přepočítanou výší starobního důchodu. Námitka byla obecná. Žalobce nevznnesl konkrétní námitku chybného výpočtu nebo použití nesprávného ustanovení zákona. Soud proto přezkoumal napadené rozhodnutí k této námitce, jak mu ukládá § 75 odst. 2 s. ř. s.

10. Zahájení správního řízení žalovanou z úřední moci vyvolalo oznámení OSSZ, které žalovaná obdržela dne 11. 7. 2019. Podle tohoto oznámení žalobce doplatil pojistné za rok 1997 dne 11. 8. 2017 a za rok 1998 dne 10. 4. 2018. Žalovaná proto byla na základě zjištění těchto nových skutečností povinna zahájit z vlastního podnětu správní řízení a zvolit postup podle § 56 odst. 1 písm. b) a c) ZDP, tedy zhodnotit nově získané doby pojištění a přepočítat vyměřovací základy.
11. Podle § 56 odst. 1 písm. b) ZDP zjistí-li se, že důchod byl přiznán nebo je vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, důchod se zvýší nebo přizná, a to ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží. Důchod nebo jeho zvýšení se přitom doplatí nejvýše pět let nazpět ode dne zjištění nebo uplatnění nároku na důchod nebo jeho zvýšení; pro běh této lhůty platí § 55 odst. 2 věta druhá a třetí obdobně. Důchod nebo jeho zvýšení se však doplatí ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží, v případě, že důchod nebyl přiznán nebo byl vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, v důsledku nesprávného postupu orgánu sociálního zabezpečení.
12. Podle § 56 odst. 1 písm. c) ZDP zjistí-li se, že **důchod byl přiznán nebo je vyplácen ve vyšší částce, než v jaké náleží**, nebo byl přiznán nebo se vyplácí neprávem, **důchod se sníží** nebo odejme nebo jeho výplata se zastaví, a to ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byl vyplácen.
13. Toto tzv. změnové řízení má přezkumný charakter a prolamuje zásadu neměnnosti rozhodnutí ve věci. Upřednostňuje zásadu materiální správnosti (materiální pravdy). Legislativce připustil změnu pravomocného rozhodnutí ve vymezených případech.
14. Žalovaná na základě nových skutečností zvýšila žalobci dříve vyplácený invalidní důchod, uhradila doplatek invalidního důchodu na straně jedné a současně snížila vyplácený starobní důchod na straně druhé. Jedna skutečnost – doplacení pojistného – vedla tedy současně na jedné straně ke zvýšení dávky (rozhodnutí ve prospěch žalobce) a na druhé straně ke snížení dávky (rozhodnutí v neprospěch žalobce). Tento postup žalované ukládal § 56 ZDP, který upravuje změny dávek po zjištění novot a § 28 a násl. ZDP, které upravují vznik nároku na starobní důchod a § 33 a násl. ZDP, které upravují výpočet starobního důchodu. Výpočtový základ pak upravují § 15 a násl. ZDP. Výše invalidního důchodu je upravena v § 41 a násl. ZDP.
15. Žalobce požádal o starobní důchod dne 18. 5. 2017 a do žádosti uvedl, že ho žádá přiznat ode dne vzniku nároku, tj. ode dne 4. 7. 2017. Žalovaná žalobci starobní důchod přiznala ve výši 11 237 Kč rozhodnutím ze dne 26. 7. 2017, a to podle § 29 a násl. ZDP. Žalovaná zamítla námitky proti tomuto rozhodnutí dne 26. 10. 2017. Zdejší soud zamítl žalobu proti posledně citovanému rozhodnutí rozsudkem ze dne 12. 3. 2019, sp. zn. 72 Ad 53/2017.
16. Rozhodnutí o přiznání důchodu na žádost se vydává s výhradou změny poměrů, tj. s výhradou pozdější změny rozhodnutí co do nároku, výše i výplaty důchodu. Žalovaná v rozhodnutí o přiznání starobního důchodu ze dne 26. 7. 2017 žalobce výslovně poučila takto: „Oprávněný nebo jiný příjemce dávky důchodového pojištění je povinen písemně ohlásit České správě sociálního zabezpečení do 8 dnů skutečnosti rozhodnutí pro trvání

nároku na dávku, její výši a výplatu. Dojde-li v důsledku nesplnění této ohlašovací povinnosti k neoprávněné výplatě důchodu nebo k výplatě důchodu ve vyšší částce než náleží, má ČSSZ vůči příjemci důchodu nárok na vrácení nesprávně vyplacené částky“. Ačkoli toto poučení nezahrnuje všechny situace podle § 56 ZDP, žalovaná upozornila žalobce na možnou změnu vypláceného důchodu. Je třeba zdůraznit, že žalobce po doplacení pojistného (za léta 1997 a 1998) žalovanou vůbec neinformoval o změně skutečností rozhodných pro výpočet a výplatu důchodu a svou informační povinnost tak nesplnil.

17. Ke změně rozhodnutí o přiznání starobního důchodu nedošlo v důsledku zavinění nebo pochybení žalované, ale proto, že **žalobce doplatil pojistné** (za roky 1997 a 1998), a to z hlediska výpočtu důchodu **pozdě, konkrétně v roce, který nepředcházel roku vzniku nároku na starobní důchod** (§ 16 odst. 3 ZDP). Žalobci vznikl nárok na starobní důchod v 63 letech a dvou měsících dne 4. 7. 2017 a žalobce doplatil pojistné za roky 1997 a 1998 později (za rok 1997 dne 11. 8. 2017 a za rok 1998 dne 10. 4. 2018). Žalovaná tak nemohla doplacené pojistné do vyměřovacího základu zahrnout.
18. Protože byl žalobce před vznikem nároku na starobní důchod poživatel invalidního důchodu, žalovaná byla povinna použít § 19 ZDP, tj. zabývat se otázkou **tzv. zachovaného osobního vyměřovacího základu** (resp. zachovaného výpočtového základu po ponížení dle redukčních hranic), tedy zárukou (pojistkou), že budoucí starobní důchod nebude vypočten z nižšího výpočtového základu, než ze kterého byl vypočten invalidní důchod.
19. Podle § 19 odst. 1 věta první a věta druhá před středníkem ZDP starobní a invalidní důchod pojištěnce, který pobírá nebo pobíral některý z těchto důchodů nebo plný invalidní nebo částečný invalidní důchod, popřípadě důchod za výsluhu let, nesmí být vyměřen z nižšího výpočtového základu, než kolik činí výpočtový základ stanovený podle § 15 ZDP z osobního vyměřovacího základu, z něhož byl dřívější důchod vyměřen, vynásobeného koeficientem stanoveným jako podíl, v jehož čitateli je součin všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází roku přiznání důchodu, a přepočítacího koeficientu (§ 17 odst. 4 ZDP) pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu, a ve jmenovateli je všeobecný vyměřovací základ za poslední kalendářní rok rozhodného období, z něhož byl zjištěn osobní vyměřovací základ při přiznání dřívějšího důchodu. Pokud dřívější důchod nebyl vyměřen z vyměřovacích základů stanovených za rozhodné období (§ 18 ZDP), postupuje se podle věty první s tím, že ve jmenovateli je všeobecný vyměřovací základ za kalendářní rok předcházející kalendářnímu roku přiznání dřívějšího důchodu.
20. Žalovaná v napadeném rozhodnutí porovnání učinila. Žalovaná uvedla, že za zachovaný vyměřovací základ se u žalobce považuje osobní vyměřovací základ, z něhož mu byl vyměřen invalidní důchod pro invaliditu I. stupně (25 942 Kč, tedy fiktivní vyměřovací základ, který byl pro žalobce výhodnější, podrobněji viz strana 4 napadeného rozhodnutí), vynásobený koeficientem, stanoveným jako podíl, v jehož čitateli je součin všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází roku přiznání důchodu (tj. rok 2015 a výše 27 156 Kč) a přepočítacího koeficientu (§ 17 odst. 4 ZDP) pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu (1,0396), a ve jmenovateli je všeobecný vyměřovací základ za kalendářní rok předcházející kalendářnímu roku přiznání dřívějšího

invalidního důchodu pro invaliditu I. stupně (tj. rok 2013 a 25 903 Kč). Žalovaná vypočítala tzv. zachovaný osobní vyměřovací základ z invalidního důchodu přiznaného dne 26. 1. 2016 jako částku 28 275 Kč a tento základ shledala vyšší než osobní vyměřovací základ starobního důchodu podle § 16 ZDP a upřednostnila ho při výpočtu starobního důchodu v rozhodnutí ze dne 26. 7. 2016.

21. Žalovaná pak přihlédla u tzv. zachovaného osobního vyměřovacího základu k době pojištění získané v letech 1997 a 1998 v souladu s § 19 odst. 1 věta první ZDP a konstatovala, že za zachovaný vyměřovací základ považuje osobní vyměřovací základ, ze kterého vypočetla invalidní důchod pro invaliditu I. stupně (14 604 Kč), vynásobený koeficientem stanoveným jako podíl, v jehož čitateli je součin všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází roku přiznání důchodu (rok 2015 s hodnotou 27 156 Kč) a přepočítacího koeficientu (§ 17 odst. 4 ZDP) pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu (1,0396). Ve jmenovateli je všeobecný vyměřovací základ za poslední kalendářní rok rozhodného období, z něhož byl zjištěn osobní vyměřovací základ při přiznání dřívějšího důchodu (rok 2013 s hodnotou 25 903 Kč). Tzv. zachovaný vyměřovací základ s přihlédnutím k nově získané době pojištění činil 15 917 Kč a byl vyšší než osobní vyměřovací základ starobního důchodu podle § 16 ZDP. Žalovaná z něj stanovila podle § 15 odst. 2 ZDP a § 2 nařízení vlády č. 325/2016 Sb., o výši všeobecného vyměřovacího základu za rok 2015, přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2015, redukčních hranic pro stanovení výpočtového základu pro rok 2017 a základní výměry důchodu stanovené pro rok 2017 a o zvýšení důchodů v roce 2017 (dále jen „nařízení č. 325/2016 Sb.“) výpočtový základ 13 332 Kč a z něho vypočítala starobní důchod ke dni 4. 7. 2017 ve výši 9 950 Kč (jako součet procentní výměry - 55 % z výpočtového základu 13 332 Kč, tj. 7 400 Kč a základní výměry podle § 33 odst. 1 ZDP a § 3 nařízení č. 325/2016 Sb. 2 550 Kč).
22. Po doplacení pojistného za rok 1997 dne 11. 8. 2017 činil ke dni 4. 7. 2017 dosažený osobní vyměřovací základ částku 14 528 Kč, tedy byl nižší než tzv. zachovaný osobní vyměřovací základ 15 917 Kč. Zhodnocení nově získaného vyměřovacího základu proto nemělo vliv na výši starobního důchodu.
23. Po doplacení pojistného za rok 1998 dne 10. 4. 2018 činil ke dni 4. 7. 2017 dosažený osobní vyměřovací základ částku 14 908 Kč, tedy byl také nižší než tzv. zachovaný osobní vyměřovací základ 15 917 Kč. Zhodnocení tohoto nově získaného vyměřovacího základu proto také nemělo vliv na výši starobního důchodu.
24. Závěrem soud konstatuje, že žalobce doplatil pojistné za léta 1997 a 1998 v letech 2017 a 2018. Žalovaná tuto skutečnost musela zohlednit a invalidní a následně vyplácený starobní důchod přepočítat. Žalovaná proto žalobci zvýšila a doplatila invalidní důchod a snížila starobní důchod tak, jak uvedla ve výroku napadeného rozhodnutí. Je třeba zdůraznit, že výpočet starobního důchodu vycházel z výpočtu invalidního důchodu, který vyšel z fiktivního vyměřovacího základu, který byl pro žalobce výhodnější. Právní úprava nehodnotí důsledky, které mohou vést ke snížení celkového finančního efektu pro účastníka řízení v hypotetických časových úsecích. Důchod je benefit státu spočívající ve hmotném zabezpečení ve stáří nebo pro případy neschopnosti nebo snížené pracovní schopnosti. Starobní důchod je časově neomezenou pravidelnou dávkou. Důchodový

systém je založen na pojistném principu. Stěží lze ve většině případů předem předvídat a přesně spočítat dobu a výši důchodu.

25. Zdejší soud nemohl doplacení pojistného za roky 1997 a 1998 v letech 2017 a 2018 zohlednit v předchozí věci sp. zn. 72 Ad 53/2017 o námitkách proti rozhodnutí o přiznání starobního důchodu (soud vydal rozsudek dne 12. 3. 2019), protože v souladu s § 75 s. ř. s. soud přezkouvává napadené rozhodnutí podle stavu ke dni, kdy bylo vydáno, což bylo dne 26. 10. 2017. Skutečnosti, které nastaly po tomto datu, nemohl soud zohlednit. Jinými slovy, soud přezkouvává správnost postupů a rozhodnutí pouze „v minulosti“ a limitem je datum vydání rozhodnutí o námitkách. Soudní řízení správní je kasační, přezkumné řízení, a ne řízení nalézací, kdy by soud zohledňoval aktuální stav.
26. Naopak žalovaná, při zjištění nových skutečností (změny poměrů), tj. doplacení pojistného, byla povinna v souladu s § 56 ZDP z úřední moci přepočítat přiznané důchody a následně vydat rozhodnutí o zvýšení či snížení důchodu a již nemohla být vázána svým předchozím rozhodnutím o přiznání starobního důchodu, stejně jako rozhodnutím soudu o přezkoumání rozhodnutí v této věci.
27. Závěrem soud shrnuje, že žalovaná zjistila správně skutkový stav, vybrala správně právní předpisy, pod které jej subsumovala a z toho vyvodila v souladu se zákonem správné skutkové i právní závěry, se kterými se soud ztotožnil.
28. Úspěšná žalovaná a neúspěšný žalobce nemají právo na náhradu nákladů řízení podle § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku je **možno** podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně ve lhůtě do dvou týdnů po jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské nám. 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaje o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Olomouc 29. října 2021

JUDr. Martina Radkova v. r.
samosoudkyně

Shodu s prvopisem potvrzuje M. Ch.